

บทที่ ๒

บทสรุป

การศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายคนด้วยกัน โดยเฉพาะ Mulder ได้ทำการศึกษาเรื่อง Monks, Merit, and Motivation ในประเทศไทย Mulder ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ไทยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางด้านสังคมบ้าง โดยเริ่มแรก Mulder ได้กล่าวว่าการที่คนไทยทั่วไปแสดงพฤติกรรมทางศาสนาทั้งหลายออกมานั้นก็เนื่องจากแรงจูงใจที่ต้องการทำความดี เพราะการทำความดีนั้นจะเป็นสิ่งนำซึ่งความมั่งคั่งทางสังคม คือ ความมีเกียรติมีกมลอันมีหน้าตาของตนเอง ฉะนั้นเมื่อพระสงฆ์เป็นผู้ชักชวนให้ทำกิจกรรมในการพัฒนาทาง ๆ โดยมีพระเป็นผู้นำแล้วคนอื่น ๆ ก็จะทำตาม เพราะกิจกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่คนทั่วไปถือว่าเป็นการรวมค่าความดีกับศาสนาอย่างหนึ่ง แต่ Mulder ได้แสดงความคิดเห็นที่คัดค้านเรื่องนั้นว่าเป็นการใช้พระเป็นเครื่องมือทางการเมืองของรัฐบาลหรือพรรคการเมืองได้ อย่างเช่น โครงการพระธรรมทูต และโครงการพระธรรมจาริก ซึ่งโครงการทั้งสองนี้เป็นโครงการที่ทางรัฐบาลให้ความสนับสนุน โดยโครงการพระธรรมจาริกเป็นโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ทางกรมประชาสงเคราะห์ โครงการพระธรรมทูตอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศาสนา ซึ่งโครงการทั้งสองต่างมีเป้าหมายแบบเดียวกันคือ เป็นเรื่องเผยแพร่พระพุทธศาสนา ซึ่งสอนอบรมประชาชน ให้มีความสามัคคีร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาท้องถิ่น Mulder มีความเห็นว่าถ้าพระสงฆ์เหล่านั้นยุ่งเกี่ยวกับรัฐบาลอย่างเปิดเผยเกินไป เมื่อชาวบ้านทราบเขาจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งพระสงฆ์และรัฐบาลได้ เพราะชาวบ้านจะเสื่อมความศรัทธา Mulder จึงเสนอข้อคิดว่า พระสงฆ์ควรจะตัดสินใจเลือกบทบาทของพระสงฆ์เองว่าจะมีบทบาทเกี่ยวกับทางโลกหรือทางธรรมเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ซึ่งความความคิดเห็นของเขาแล้วพระสงฆ์จะเลือกมีบทบาทแต่เฉพาะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการส่งเสริมศีลธรรมและให้ความรู้ทางศาสนามากกว่าที่จะมาเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการพัฒนาชนบท ซึ่ง Mulder เสนอข้อคิดเห็นว่ารัฐบาลไม่ว่าเป็นจะต้องใช้พระเป็นผู้นำในชนบทก็ได้ เพราะมีผู้นำอื่น ๆ ในชนบทที่ควรจะใช้เป็นเครื่องมือหรือให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงมากกว่า

แล้ว คือ ผู้ใหญ่บ้าน หรือครู นอกจากนี้ Mulder ยังทำให้เห็นข้อผิดพลาดของรัฐบาลในเรื่องความพยายามที่จะให้พระสงฆ์อภิกขุภิกขุสงฆ์สงฆ์จากส่วนกลางไปพัฒนาชนบทในท้องถิ่นทางไกล โดยพระสงฆ์นั้นไม่มีความสัมพันธ์และได้รับความนับถือตลอดจนกระทั่งความสนับสนุนจากพระในท้องถิ่นและชาวบ้านทำให้การทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษาดังกล่าวของ Mulder นั้นมีเป็นบางส่วนที่ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยโดยเฉพาะในกรณีที่จะไม่ให้พระสงฆ์มามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท ในการศึกษาและสังเกตการณ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนภูตะเกานันพระสงฆ์มีลักษณะเด่น มีความรู้ทางโลกอย่างกว้างขวาง มีบทบาทช่วยเหลือในการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ ตลอดจนการเผยแพร่ศาสนาเป็นอย่างมาก ลักษณะการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองเป็นการพัฒนาแบบเสรีที่ทางวัดร่วมมือกับผู้นำและชาวบ้านทำการพัฒนาชุมชนกันเอง ไม่ได้รับคำสั่งหรือนโยบายจากทางราชการหรือจากคณะสงฆ์ในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งการทำงานของพระสงฆ์ในชุมชนแบบนี้ Mulder ก็เห็นด้วยดังที่ได้อธิบายเสนอแนะเอาไว้ว่า

"..... พระสงฆ์ควรมีอิสระให้มากขึ้นก็ยิ่งไปกับทางรัฐบาลแลพระสงฆ์ควรมีรูปแบบโครงการพัฒนาชุมชนเป็นของตนเอง เกียรติภูมิของพระสงฆ์ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของความเมตตากรุณาและความไม่ลำเอียงของพระสงฆ์รวมทั้งการให้คำแนะนำเป็นส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ....." (๑)

แต่การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนในชุมชนวังไผ่และชุมชนภูตะเกานันเกิดขึ้นได้เพราะพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสวัดมีความกตัญญูทางการพัฒนาอยู่แล้ว และไม่เกรงทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาวัดและชุมชนก็ได้รับความร่วมมือจากพระสงฆ์ที่อยู่ในวัด ตลอดจนผู้นำและชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนเป็นอย่างดี ลักษณะการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองนี้ได้รับความสำเร็จเนื่องจาก

ก. ไบรัทธาทางศาสนา เนื่องจากพวกชาวบ้านมีความเชื่อถือในเรื่องการทำกรรมดีและการทำบุญว่าจะได้บุญกุศลแก่ตัวเองในอนาคตหรือชาติหน้า และอีกเหตุผลหนึ่งก็คือทำบุญกับทางศาสนา

(๑) Mulder, J.A. Niels, Monks, Merit, and Motivation (North Illinois University Center for Southeast Asian Studies 1973), p. 47

ก็เพื่อต้องการเกียรติภูมิความมั่นคงทางสังคมส่วนหนึ่งตามที่ Mulder กล่าวไว้ด้วย ดังนั้นในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ก็มีบทบาทเด่น ๆ และเป็นทั้งใจรวมใจของชาวบ้านมากจึงสามารถแสดงบทบาทในลักษณะที่เป็นผู้นำ ทำการชักจูงให้ประชาชนเห็นผลก่อกองและปฏิบัติตามได้อย่างมีผล ซึ่งจะเห็นได้จาก การขอความร่วมมือจากชาวบ้านทั้งในด้านการจัดทรัพย์และแรงงาน การให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์ในแง่การกระโขนะโยธินและลูกคาของศาสนาแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะพฤติกรรมเฉพาะตัวของพระสงฆ์เองทั้งส่วนช่วยในการกึ่งดูแลความเลื่อมใสศรัทธาจากชาวบ้านได้

ข. ใจความเลื่อมใสส่วนตัว จะเห็นได้จากในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกา พระสงฆ์ได้ให้ความเลื่อมใสที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์เป็นการส่วนตัวในการขอความร่วมมือจากผู้นำและชาวบ้านในชุมชน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น ในการติดต่อกับหรือขอความร่วมมือจากทางราชการหรือหน่วยงานอื่น ๆ และใจความเลื่อมใสส่วนตัวในการขอรองหรือขอความร่วมมือจากชาวบ้าน ในการก่อสร้างวัดหรือโรงเรียน ตลอดจนการขอที่ดินสร้างถนนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองยังใจความเลื่อมใสที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์เป็นการส่วนตัว ช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ ไผ่ไผ่จะเป็นปัญหาทางคานกรอบครัว การประกอบอาชีพ หรือทะเลาะกับเพื่อนบ้าน ตลอดจนอบรมชาวบ้านและเยาวชนชายหญิงให้มีความสามัคคีร่วมมือกันในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน พระสงฆ์ใจความเลื่อมใสส่วนตัวเป็นส่วนช่วยในการทำงานต่าง ๆ ทำให้สามารถรวบรวมถึงปัญหา ตลอดจนความตองก ข ของชาวบ้านได้อย่างใกล้ชิด จึงทำให้สามารถอธิบายเหตุผลและขอความร่วมมือจากชาวบ้านได้

ค. ในการพัฒนาวัดและชุมชนนั้น ในการพัฒนาแต่ละครั้งพระสงฆ์จะต้องอธิบายสาเหตุของการกระทำรวมทั้งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นและพึงความดีเห็นของชาวบ้านก่อนจึงจะลงมือกระทำ แต่โดยปกติแล้วชาวไทยส่วนมากนิยมทำบุญกับทางวัดหรือศาสนาเพราะหวังประโยชน์หรือผลบุญในชาติหน้า และถือว่าเป็นความดีด้วย ดังนั้นเมื่อจะทำการพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น พระสงฆ์จึงต้องอธิบายให้ชาวบ้านทราบว่า การทำสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชนก็ถือว่าเป็นการทำบุญและความดีด้วย เพราะให้ประโยชน์แก่ชุมชนรุ่นหลัง เช่น การขอที่ดินสร้างถนน การสร้างโรงเรียน สร้างศาลา การเปรียญ โบสถ์ วิหาร เป็นต้น การพัฒนาทางด้านจิตใจก็เป็นทั้งแก่ชาวบ้านทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นผู้นำในการให้คำแนะนำและความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน

ตลอดจนพยายามแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น โครงการอบรมเยาวชนชายหญิงของ
 ชุมชนวังไผ่ที่ประพฤติกวี เกรวี่ใกล้กับประพฤติกวี เป็นคนก็ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใน
 ชุมชนอุตะ เกาพระ สงฆ์กับบทบาทช่วยเหลือในการแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ชาวบ้านในคานต่าง ๆ
 เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาในการประกอบอาชีพ ปัญหาในการแบ่งทรัพย์สินและมรดก การรักร
 ษาคความสะอาดภายในบ้านเรือนและบริเวณบ้านเรือน ตลอดจนการขอไฟฟ้าเข้ามาใช้ในชุมชน
 เป็นต้น การขอความร่วมมือจากชาวบ้านในการพัฒนาชุมชนทั้งทางด้านวัตถุและทางจิตใจนั้นไม่ไ
 ่อาจถึงการทำบุญกับวัดและศาสนาทุกครั้ง เพราะกิจกรรมบางอย่างก็อธิบายเหตุผลและแนะนำเท่า
 นั้น เมื่อชาวบ้านมีความเห็นพ้องด้วยก็ดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นร่วมกัน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วลักษณะการพัฒนาชุมชนของพระในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะ เกาแล้ว
 จากการศึกษาที่ได้ไปสัง เตกการณ์และศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองปรากฏว่าพระสงฆ์ในชุม
 ฆทั้งสองมีบทบาทช่วยในการพัฒนาชุมชนกาย การพิจารณาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน
 เป็นการพิจารณาในแง่ระคับหมู่บ้านที่พระสงฆ์มี เกี่ยวตักุมิเป็นที่ เถารพ ศรัทธา เป็นที่พึ่งทางจิตใจ
 และอยู่ในชุมชนมานานแล้วจึงสามารถอธิบายเหตุผลและขอความร่วมมือจากชาวบ้านได้ทุกครั้ง การ
 แนะนำวางแผนงานก็เป็นการทำงานร่วมกับผู้นำชาวบ้านอย่างเสรีไม่ ใ้รับแผนการหรือโครงการมา
 จากทางราชการ พระสงฆ์เมื่ออยู่ในชุมชนก็ควรจะมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการ เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน
 ทั้งทางโลกและทางธรรม แต่การ เข้ามายุง เกี่ยวกับทาง โลกนั้นพระ สงฆ์ชอบเขตกจำกัดเพราะการ
 กระทำบางอยางของพระสงฆ์อาจุง เกี่ยวกับทาง โลกมากไปก็จะเป็นที่ เพง เ齡 แก่พวกชาวบ้าน ดังนั้น
 การยุง เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ นั้นพระ สงฆ์จะ ก่องอยู่ในขอบเขตที่กระทำ ได้ โดยเป็นผู้ให้คำแนะนำ
 แก่ผู้นำและชาวบ้านในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเป็นผู้ให้ความมั่นใจในการดำเนินงานของ
 ชาวบ้าน เนื่องจากในปัจจุบันนี้ในชนบทยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ เขาไปให้คำแนะนำแก่
 ชาวบ้าน ชุมชนบางแห่งมีเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำก็จริงอยู่ แต่การให้คำแนะนำนั้น ๆ จึงบางครั้ง
 เพราะเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบมาก ยากที่จะให้คำแนะนำและติดตามผลได้
 อย่างทั่วถึง ดังนั้นชาวบ้านจึงยึดถือพระสงฆ์ที่คน เถารพนับถือ เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในกิจกรรม
 ต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงไม่เห็นด้วยกับความกึกของ Mulder ในเรื่องที่จะให้พระสงฆ์มีบทบาท
 ในการสั่งสอนอบรมและศึกษาทางธรรมมากกว่าที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน การพิจารณาของ

Mulder

เป็นการพิจารณาในระดับชาติ เพราะพิจารณาจากโครงการพระธรรมทูตและโครงการพระธรรมจาริกที่ได้รับความสนับสนุนจากทางรัฐบาลและรับนโยบายในการเผยแพร่ศาสนาจากทางรัฐบาลและคณะสงฆ์ การที่พระสงฆ์ของมาตุภูมิเกี่ยวข้องกับรัฐบาลมากเกินไปก็จะทำให้ชาวมอญเกิดความระแวงสงสัยและยอมจะเป็นโทมแก่พระศาสนาและบ้านเมืองได้ เมื่อชาวมอญทราบว่าพระสงฆ์ทำงานให้กับทางรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองอย่างเปิดเผย นอกจากนั้นก็มีเหตุผลอื่นที่ Mulder ไม่เห็นด้วยกับการให้พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนที่ขอบพม่าในการนำของไทย ๆ มาให้ประชาชนรู้จัก ซึ่งอาจจะขัดกับวินัยสงฆ์ นอกจากนั้นการส่งพระสงฆ์จากส่วนกลางเข้าไป พระสงฆ์เหล่านั้นจะขาดความสัมพันธ์กับชาวมอญและไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของชาวมอญ ดังนั้นการทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ จึงยากที่ชาวมอญจะศรัทธาเลื่อมใสและให้ความร่วมมือ นอกจากนั้นยังเป็นพระที่มาจากในระยะเวลาดั้ง ๆ ไม่ได้อยู่ประจำในชุมชน ดังนั้น Mulder จึงเสนอรัฐบาลให้โรยหน้าอื่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กุฎิใหญ่ เป็นต้น เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงแทนพระสงฆ์

สำหรับโครงการพระธรรมทูตและพระธรรมจาริกซึ่งเป็นโครงการเผยแพร่พระพุทธศาสนา นั้นเป็นโครงการที่ทางรัฐบาลให้ความสนับสนุน โดยส่งพระจากส่วนกลางไปทำการเผยแพร่พุทธศาสนา สังกัดพระศาสนาให้มีความสามัคคี ร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาท้องถิ่น โครงการทั้งสองของรัฐบาลนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับหลักการดำเนินงาน แต่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการดำเนินงานที่ส่งพระสงฆ์จากส่วนกลางออกไปเผยแพร่พุทธศาสนาในชนบท การจะให้พระสงฆ์มีบทบาทเด่น ๆ ในแต่ละชุมชนมารับการอบรมจากโครงการพระธรรมทูตและพระธรรมจาริกในส่วนกลางเพื่อนำกลับมาเผยแพร่ในชุมชนจะได้ผลดีกว่าพระสงฆ์ที่มาจากส่วนกลาง ซึ่งมีโอกาสอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาดั้ง ๆ และไม่ได้เข้าไปเผยแพร่พุทธศาสนาทุกชุมชน ดังนั้นการให้พระสงฆ์ในชุมชนที่มีบทบาทเด่น ๆ เป็นพระธรรมทูตเผยแพร่พุทธศาสนาแล้วยอมจะได้รับความเชื่อถือและศรัทธามากกว่าพระที่ถูกส่งมาลัดกรายนอก

นอกจากโครงการพระธรรมทูต และพระธรรมจาริกแล้วก็ยังมีโครงการต่าง ๆ ที่พระสงฆ์ดำเนินการเองโดยรัฐบาลไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นแต่เพียงให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการและเงินทุนในบางครั้ง ซึ่งโครงการต่าง ๆ เหล่านี้บางโครงการก็เกี่ยวข้องกันโดยตรงและ

โดยเชื่อมกับโครงการพระธรรมทูตและโครงการพระธรรมจาริกที่ได้รับความสนับสนุนจากทางรัฐบาล
โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่อบรมพระสงฆ์ใหม่ส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้วย คือ โครงการ
หน่วยพัฒนาการทางจิต ซึ่งเป็นของมูลนิธิหรือภริกรมวิกรมมหาธาตุวิทยาลัย อยู่กรุงเทพฯ อบรมที่จิตตภาวัน
วิทยาลัย จังหวัดชลบุรี โครงการอบรมพระภิกษุสงฆ์ ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยสงฆ์
ทั้งสองแห่งทำการศึกษาที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โครงการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นโครงการที่มีจุดประสงค์แบบเดียวกันที่จะอบรมพระสงฆ์ให้
เป็นผู้นำทั้งด้านความนึก การเผยแพร่วรรพคุณศาสนาและการพัฒนาท้องถิ่นด้วย และส่งเสริมพระ
สงฆ์ในแต่ละท้องถิ่นให้สนับสนุนโครงการพัฒนาชุมชน โดยจัดการอบรมพระสงฆ์ใหม่โอกาสได้รับ
ความรู้อันเป็นความรู้ขั้นมูลฐานที่เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างแท้จริง ทำให้มองเห็นปัญหาได้ทุกด้านและสามารถ
แก้ไขปัญหานั้นได้โดยอาศัยหลักวิชาที่ได้รับจากการอบรม และพระสงฆ์เข้าใจถึงหลักการและ
วิธีการที่ถูกต้องในการที่จะเข้าถึงสังคมและประชาชนทุกระดับโดยไม่ทอดพระธรรมวินัย โครงการ
อบรมพระสงฆ์ใหม่ส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งของโครงการหน่วยพัฒนาการทางจิตและโครงการ
อบรมพระสงฆ์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นต่าง เป็นโครงการที่สนับสนุนพระสงฆ์ใหม่บทบาท เคนและมี
คุณสมบัติจากทุกอำเภอ เข้ามารับการอบรมรวมทั้งพระสงฆ์ที่เรียนจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ หรือที่เรียน
ระดับอุดมพุทธศาสตร์จากจิตตภาวันวิทยาลัย ไล่ออกไปอยู่และช่วยเหลือในชนบทเป็นระยะเวลา
ประมาณหนึ่งปีหรือมากกว่านั้นตามสมัครใจ จะออกไปช่วยเหลือเจ้าอาวาสวัดในชุมชนต่าง ๆ เพื่อ
ทำการพัฒนาทั้งวัดและชุมชน

ดังนั้น โครงการอบรมพระภิกษุสงฆ์ส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและโครงการของพระหน่วย
พัฒนาการทางจิตควรจะสนับสนุนให้พระสงฆ์กำเนินการอบรมตามโครงการต่อไป และควรจะมีพระ
ภิกษุสามเณรที่มีความสนใจที่จะพัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าจากทุกชุมชนทั่วประเทศ เข้ามารับการ
อบรมให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ท่านเหล่านั้นการอบรมมาแล้วกลับไปเป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นที่
อาศัยอยู่ให้โดยดียิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบันนี้การรับพระสงฆ์ เข้ามารับการอบรมตามโครงการเหล่านี้
ยังมีไม่มากนัก

จากการศึกษาการพัฒนาชุมชนที่ชุมชนวังไผ่ ซึ่งยังไม่ได้เปิดเป็น เขตพัฒนาชุมชนและชุมชน

อุทิศเวลาซึ่งเปิดเป็นเขตพัฒนาชุมชนแล้ว ในจังหวัดชัยนาทเป็นการศึกษาจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน มองดูพระสงฆ์ว่ามีบทบาทช่วยในการพัฒนาชุมชน เพราะในชุมชนทั้งสองพระสงฆ์เป็นผู้นำที่ชาวบ้านให้ความเคารพเลื่อมใส นับถือและศรัทธาในการทำงานต่าง ๆ เมื่อจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะต้องปรึกษาร่วมกับพวกชาวบ้านทุกครั้ง อธิบายเหตุผลต่าง ๆ ให้ชาวบ้านทราบ เมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยก็เริ่มดำเนินการเหล่านั้น การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทั้งสองปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จก็เพราะว่าพระสงฆ์ในท้องถิ่นนั้นมานานพอสมควร เคยชินกับสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมและปัญหาต่าง ๆ ของชาวชนบทได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นพระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบวินัยค่อนข้างเคร่งครัดในขณะจะเป็นที่เคารพนับถือของชาวชนบทอยู่แล้ว ยิ่งพระสงฆ์ทำคุณงามความดี สร้างความมั่นคงและเป็นปึกแผ่นให้กับสังคม เป็นที่พึ่งของชาวบ้านตลอดมาอยู่แล้ว ย่อมจะเป็นที่รู้จักเคารพนับถือ และคุ้นเคยกับชาวบ้านอย่างทั่วถึง พระสงฆ์นอกจากจะเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมแล้วยังเป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนาวัดและชุมชนนั้นพระสงฆ์ไม่ได้อ้างถึงการสร้างบุญสร้างกุศลอยู่ตลอดเวลา การดำเนินการกิจกรรมแต่ละครั้งก็อธิบายเหตุผล ได้แต่ขอรองให้ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถทั้งด้านแรงกายและกำลังทรัพย์ ซึ่งชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกับพระสงฆ์เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความศรัทธาในตัวพระสงฆ์และมีความเชื่อถือว่าการทำงานและช่วยเหลือทางวัดนั้นได้บุญกุศลและถือว่าเป็นความดีประการหนึ่ง และขึ้นอยู่กับความเลื่อมใสในตัวพระสงฆ์เป็นการส่วนตัวประการหนึ่ง เมื่อพระสงฆ์ทำกิจกรรมใดเมื่อพิจารณาเห็นว่าประโยชน์ก็อยากจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือให้สำเร็จจุดลงไปโดยง่าย

ดังนั้น จากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบปรากฏว่า พระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และชุมชนอุตะเกาต่างมีบทบาทช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. พระสงฆ์เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง สร้างสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นผู้นำชาวบ้านในการรวมกลุ่มในการทำงานต่าง ๆ พระสงฆ์จะร่วมมือกับผู้นำของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มกรรมการวัด กลุ่มผู้นำหมู่บ้านทางด้านการช่างต่าง ๆ ให้แต่ละกลุ่มทำงานร่วมกันด้วยวัตถุประสงค์เดียวกัน

๒. พระสงฆ์ขอความร่วมมือจากชาวบ้านในการสร้างสาธารณสมบัติให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

เพราะชาวบ้านมีความศรัทธาเชื่อถือไว้วางใจ จึงให้ความช่วยเหลือร่วมมือทั้งกำลังกายและทรัพย์สิน รวมทั้งกำลังความกตัญญูและธำมณีในคานทาง ๆ จึงทำให้การทำงานต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชนสำเร็จไปได้ด้วยดี นอกจากนี้พระสงฆ์ยังเป็นผู้ประสานงาน โดยเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำชุมชนในการทำงานต่าง ๆ เป็นผู้ประสานงานระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน ระหว่างผู้นำกับผู้นำให้ทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี นอกจากนี้ในชุมชนอุทิศเอาพระสงฆ์มีส่วนช่วยพัฒนาการในการพัฒนาชุมชนด้วย พระสงฆ์สามารถประสานงานระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน และระหว่างทางราชการกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี เพราะพระสงฆ์ทราบปัญหาและความต้องการของชาวบ้านอย่างใกล้ชิด การทำงานของทางราชการจะประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี ก็จะต้องได้รับความร่วมมือจากพระสงฆ์เสียก่อน

๓. พระสงฆ์คือหลักประชาธิปไตยในการทำงาน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน พระสงฆ์จะเป็นผู้แนะนำแก้ไขในการแก้ปัญหาและจะให้ชาวบ้านตัดสินใจในการเลือกแก้ปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญ พระสงฆ์จะให้ชาวบ้านในชุมชนทั้งสองมีส่วนร่วมในการวางแผนและมีส่วนร่วมในการทำงาน และทุกคนมีสิทธิออกเสียงแสดงความคิดเห็นในการทำงานได้โดยเท่าเทียมกัน ทำให้ชาวบ้านทุกคนเกิดความรู้สึกว่างานนั้นเป็นงานที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันทุกคน และจะต้องช่วยเหลือในงานที่ทำสำเร็จลงตามเป้าหมายที่วางไว้ให้ได้ และทุกคนที่ร่วมกันทำงานจะต้องมีความรับผิดชอบในการทำงาน เพราะทุกคนมีส่วนร่วมกันในการวางแผนและดำเนินงาน งานจะสำเร็จไปได้ด้วยดีก็เพราะความร่วมมือจากพวกเขาเหล่านั้นเอง

๔. พระสงฆ์ในชุมชนทั้งสองช่วยอบรมประชาชนให้มีความสำนึกดีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รู้จักทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีของชุมชน และพัฒนาวิถีให้เป็นศูนย์กลางชุมชน

๕. เป็นที่พึ่งทางใจและให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ทั้งปัญหาส่วนตัวและส่วนรวม ช่วยเหลือคนล้าหลังกล่าวถึงสมถวิลจะให้พระสงฆ์ทำหน้าที่แทนพัฒนากรได้ ถ้าทางราชการจะเปิดเขตพัฒนาชุมชนต่อไปในต่าง ๆ ของประเทศไทย ทางกรมพัฒนาชุมชนสามารถที่จะให้พระสงฆ์หมบมหบาท เคน ๆ ในแต่ละแห่งทำหน้าที่แทนพัฒนากรได้ ก็จะได้เห็นได้จากชุมชนอุทิศเอาพระสงฆ์หมบมหบาท เคนในชุมชนสามารถทำหน้าที่แทนพัฒนากร และช่วยเหลือพัฒนากรในการพัฒนาชุมชนได้

ในปัจจุบันนี้พัฒนาการในชุมชนตะเภาก็เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในบางเรื่องที่ชาวบ้านมี
ปัญหาเท่านั้น และเริ่มขยายความช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียงต่อไป เพราะชุมชนที่อยู่ใกล้
เคียงเหล่านี้มีความเจริญสู่ชุมชนตะเภาไม่ไกล ทั้งยังมีปัญหาในการประกอบอาชีพและการพัฒนา
ชุมชนมากกว่า

ดังนั้นจากขอบกลาง ๆ ที่ไถ่เข้ามาศึกษาจะพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในชุมชนวังไผ่และ
ชุมชนตะเภาได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของทางราชการและของ
คณะสงฆ์ในการที่จะอบรมพระสงฆ์ให้เป็นผู้นำทางค่านิยมคิด รวมทั้งเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น
ด้วย ฉะนั้น บทบาทของพระสงฆ์ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาท้องถิ่นไม่ใช่เป็นของใหม่ แต่เป็นบทบาท
ที่พระสงฆ์ได้กระทำการเกี่ยวของและช่วยเหลือชาวบ้านและชุมชนมาตั้งแต่อดีตแล้ว